

**การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25**
**Good Governance – Based Administration of Schools under
the Secondary Educational Service Area Office 25**

วิเชียร รุ้ยณยง^{1*}, สุบัน มุขธระโกษา², และ สังวาลย์ เพี้ยยุระ³
Wichian Rooyuenyong¹, Suban Muktarakosa², and Sangwan Phiayura³

^{1,2,3}อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 กลุ่มตัวอย่าง (Samples) ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Kreicic & Morgan จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 261 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร 15 คน ผู้ปฏิบัติการ 246 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การหาค่าความสอดคล้อง IOC ระหว่าง 0.66 - 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบสมมติฐาน ค่าที่ t- test แบบ Independent และการทดสอบค่าเอฟ (F - test) หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE – WAY ANOVA)

1. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคล แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายหลักพบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกหลัก โดยหลักที่มีค่าเฉลี่ยเรียกจากมากหาน้อยคือหลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม ส่วนหลักที่มีการปฏิบัติที่ต่ำที่สุดคือหลักความโปร่งใส

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามตำแหน่งผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติการ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามขนาดของโรงเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ.05

คำสำคัญ: การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

*Corresponding author. Tel: 042-415600

E-mail address: chawangsak@kku.ac.th

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the practice of good governance – based administration of schools under the Secondary Educational Service Area Office 25 and 2) to compare opinions on such practice distinguished by the positions of the respondents and the size of the schools. The sample group of 261 persons consisted of 15 administrators and 246 practitioners. The instruments for data collection were 5 – level rating scale questionnaires with the IOC value between 0.66 – 1.00. Percentage, mean, standard deviation, t – test and F – test were used to analyze the data.

1. The research findings were as follows:

On the whole the good governance – based administration of schools under the Secondary Educational Service Area Office 25 was rated high. Considered by aspects, all were rated high, with the academic administration aspect being the highest, followed by general and budget administration aspects, with personnel administration ranking at the bottom. Considered by principles, all were rated high, with the following high – low ranking order : participation, cost – worthy, accountability, rule of law, morality and transparency at the bottom.

2. In comparison the findings were:

2.1 No difference was found between the opinions of the administrators and the practitioners.

2.2 The opinions of the personnel of schools with different sizes differed at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Good Governance

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโลกอย่างมากและรวดเร็ว ที่เป็นทั้งคุณอนันต์และโทษมหันต์ต่อสังคมโลก ในด้านเป็นคุณนั้นคงมีมากมายเกินคำบรรยายที่ทุกประเทศทั่วโลกได้รับผลจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ในที่เป็นโทษ ที่ผู้รู้ข้อมูลมากกว่า และรู้มากกว่าใช้เป็นข้อได้เปรียบในการแสวงหาผลประโยชน์ จากผู้ที่ล้าหลังหรือปรับตัวไม่ทัน ทำให้สังคมต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤติจากการรู้ไม่เท่าทัน ไม่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงจากความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของโลกอันนำมาซึ่งปัญหาสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้งและรวดเร็ว มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง อันเป็นผลมาจากการพัฒนา ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มีเป้าประสงค์ที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาวิกฤติของเศรษฐกิจไทยที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง ซึ่งมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการหย่อนประสิทธิภาพของกลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและการบริหารราชการทั้งฝ่ายการเมืองและราชการประจำ ขณะเดียวกันในภาคประชาชนอันเป็นพลังสำคัญจำเป็นต้องสร้างให้มีความตื่นตัวและความรับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนเองมากขึ้น หากทุกฝ่ายอ่อนแอ หย่อนประสิทธิภาพ อาจจะทำให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศมากยิ่งขึ้น (ชัยอนันต์ สมุทรวานิช, 2546)

การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันเป็นพลังเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขยวดยาภาวะวิกฤติ ภัยอันตรายที่อาจจะมามีในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน (ธีระยุทธ บุญมี, 2547)

แนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้รับความสนใจให้ความสำคัญทั้งภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนในปัจจุบัน เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ดัชนีชี้วัดสภาวะธรรมาภิบาล (World Wide Governance Indicators- WGI) จาก 12 ประเทศ โดยดัชนีชี้วัดสภาวะธรรมาภิบาล (Good Governance Indicator) 6 มิติซึ่งในมิติประสิทธิภาพของภาครัฐ ที่ใช้วัดขีดความสามารถเจ้าหน้าที่ของรัฐและคุณภาพในการให้บริการประชาชนของราชการไทยเปรียบเทียบกับ ปี 2541 – 2550 พบว่าค่าดัชนีชี้วัดสภาวะธรรมาภิบาลลดลงต่ำทั้ง 6 มิติ โดยมิติที่มีเสถียรภาพทางการเมืองถดถอยมากที่สุด ลดลงจากอันดับร้อยละ 25 – 50 ไปต่ำอันดับร้อยละ 25 มิติการมีสิทธิ มีเสียงและความโปร่งใส มิติการควบคุมปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ลดลงจากช่วงอันดับร้อยละ 50 -75 ไปอยู่ในช่วงอันดับร้อยละ 25 -50 เช่นกัน ส่วนมิติประสิทธิผลของภาครัฐ มิติคุณภาพของมาตรฐานการควบคุมและมิตินิติธรรม แม้จะลดลงแต่ก็ยังอยู่ในช่วงอันดับร้อยละเดิม 50 -75 อย่างไรก็ดี มิติประสิทธิผลของรัฐแม้จะถดถอยแต่ก็อยู่ในระดับสูงกว่าระยะที่ยังไม่มีการปฏิรูป แสดงถึงระบบราชการไทยยังนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารน้อยมาก (สำนักธรรมาภิบาลโลก, 2551 ; อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการไทย, 2552)

กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางของการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดจุดมุ่งหมายพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงจำเป็นต้องอาศัยแนวคิด ทฤษฎี หลักการและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้ในการบริหารกิจการต่างๆ รวมทั้งการบริหารการศึกษา โดยเชื่อว่าจะทำให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ดี มีคุณธรรม โปร่งใส และก่อให้เกิดความร่วมมือในการบริหารร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การบริหารจัดการศึกษาต้องดำเนินการตามหลักการหรือแนวทางธรรมาภิบาล จึงจะเป็นการบริหารจัดการที่สอดคล้องสภาพปัญหาและความต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ ที่จะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาของประเทศไทยต้องเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศ และสามารถตรวจสอบการจัดการอำนาจรัฐอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการกระจายอำนาจ ให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้การบริหารงานของรัฐบาลให้มีเสถียรภาพบนความโปร่งใส ตรวจสอบได้และดำเนินนโยบายได้อย่างต่อเนื่อง (ธีระ รุญเจริญ, 2550) การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาล ควรปลูกฝังแก่คนไทยทุกคนอย่างทั่วถึง โดยจะต้องมีการอบรมสั่งสอนและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เป็นการทำให้หลักธรรมาภิบาลให้เริ่มขึ้นจากสถานศึกษา ที่เป็นหน่วยงานที่จะพัฒนาคนสู่สังคม เพื่อปลูกฝัง ความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ ที่ถูกต้อง ให้อำนาจ เติบโต ซึมซับ และปฏิบัติ เพื่อทำให้สังคมสถานศึกษามีวิถีชีวิตตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องของประชาชนต่อไป

การบริหารสถานศึกษาซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดบทบาทของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเป็นผู้นำ มีประสิทธิภาพ มุ่งสู่ประสิทธิผล และมีธรรมาภิบาล ในการใช้กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งหมายรวมถึงการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดผลผลิตทางการศึกษาตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา สภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามขนาดสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นสารสนเทศในการบริหารและการกำหนดนโยบายในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและผู้บริหาร ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารงานบุคคล 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานวิชาการ 4) การบริหารงานทั่วไป โดยยึดหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลัก ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและผู้บริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 รวมทั้งสิ้น 3,504 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Kreicic & Morgan จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 261 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร (Documentary Studies) หลักการแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารสถานศึกษา และการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด เพื่อสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามและขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามเกณฑ์วัดทัศนคติของ Likert สอบถามการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือจากหน่วยงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 นำหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 เสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม กำหนดวันเวลาเพื่อการติดต่อขอรับแบบสอบถามคืน แล้วเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 261 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่ง ใช้ t - test

การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนใช้ F - test เมื่อพบว่ามีความแตกต่าง ก็ได้หาความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของ (Scheffe)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมและรายด้าน (n =261)

สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25	ระดับปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.15	.43	มาก	1
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.02	.50	มาก	3
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	3.98	.57	มาก	4
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.03	.50	มาก	2
รวม	4.05	.46	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม และรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากหาน้อยคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .43) ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .50) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .50) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .57)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคล แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายหลักพบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกหลัก โดยหลักที่มีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากหาน้อยคือหลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม ส่วนหลักที่มีการปฏิบัติที่สุดคือหลักความโปร่งใสเมื่อพิจารณาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เป็นรายด้านปรากฏผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ด้านการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมพบว่าสภาพการบริหารตามหลัก ธรรมชาติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติเป็นรายหลักพบว่า ทุกหลักมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การบริหารตามหลักธรรมชาติที่มีการปฏิบัติสูงเท่ากัน 3 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม รองลงมาคือหลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุดคือหลักความคุ้มค่า

2) ด้านการบริหารงานงบประมาณในภาพรวมพบว่าสภาพการบริหารตามหลัก ธรรมชาติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติเป็นรายหลักพบว่า ทุกหลักมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การบริหารตามหลักธรรมชาติที่มีการปฏิบัติสูงที่สุดคือหลักการมีส่วนร่วม รองลงมาคือหลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรมตามลำดับ และหลักที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุดคือหลักนิติธรรม

3) ด้านการบริหารงานบุคคล ในภาพรวมพบว่าสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติเป็นรายหลักพบว่า ทุกหลักมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การบริหารตามหลักธรรมชาติที่มีการปฏิบัติสูงที่สุดคือหลักความโปร่งใส รองลงมาคือหลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่าตามลำดับ และหลักที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุดคือหลักการมีส่วนร่วม

4) ด้านการบริหารงานทั่วไปในภาพรวมพบว่าสภาพการบริหารตามหลัก ธรรมชาติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติเป็นรายหลักพบว่า ทุกหลักมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การบริหารตามหลักธรรมชาติที่มีการปฏิบัติสูงเท่ากัน 3 หลักคือ หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่าหลักความรับผิดชอบ รองลงมาคือหลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม และหลักที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุดคือหลักความโปร่งใส

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน ดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ สภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติ จำแนกตามตำแหน่งผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติการ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ.05

จากการเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติของโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่าค่าเฉลี่ยของสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติของโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมสรุปได้ว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เพื่อให้ทราบว่าการที่กลุ่มใดที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยทดสอบรายด้านสรุปได้ดังนี้

2.1) ด้านการบริหารวิชาการ จากการเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติของโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ด้านการบริหารวิชาการ จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติ ด้านการบริหารวิชาการ โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ ส่วนคู่อื่น ๆ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ จากการเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติของโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ด้านการบริหารงานงบประมาณ จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าสภาพการบริหารตามหลัก ธรรมชาติ ด้านการบริหารงานงบประมาณทุกคู่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3) ด้านการบริหารงานบุคคล จากการเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ด้านการบริหารงานบุคคล จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารงานบุคคลทุกคู่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4) ด้านการบริหารงานทั่วไป จากการเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ด้านการบริหารงานทั่วไป จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารงานทั่วไป ทุกคู่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติการ โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก สอดคล้องงานวิจัยของสุวรรณ ทองคำ (2545) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรศึกษาวิธีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลให้ชัดเจนและสามารถนำสู่การปฏิบัติได้อย่างจริงจัง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ มีความคิดเห็นว่า การบริหารงานวิชาการ มีสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการยุคใหม่มีความตื่นตัวต่อกระแสการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาโดยการตระหนักถึงความสำคัญถึงระดับคุณภาพของผู้เรียน การบรรลุผลตามเกณฑ์ในด้านวิชาการ อันเป็นเป้าหมายสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินารถ นันทวัฒน์นิรมณ (2547) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมืองลำพูน พบว่า การบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ในภาพรวมมีการบริหารที่ผ่านระดับคุณภาพ แต่เมื่อพิจารณาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เป็นรายหลัก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมชัย สมท่า (2547) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูผู้ปฏิบัติการสอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่าสภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้ปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับมากทั้ง 6 หลัก เมื่อพิจารณาเป็นรายหลักผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการมีความคิดเห็นว่า การบริหารตามหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดรองลงมาคือหลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรมและหลักความโปร่งใส ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตั้งแต่การให้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การวางแผนการตัดสินใจ สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับสาธารณชน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

2.1) การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่งของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำแนกตำแหน่งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ ภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการมีความเห็น ต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติมาก ต้องการให้แนวคิดในการปฏิรูประบบราชการเพื่อการพัฒนาประเทศและประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาตามองค์ประกอบทั้ง 6 หลักสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ ทองคำ (2545) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมาก

2.2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่าค่าเฉลี่ยของสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมสรุปได้ว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนชัย รัตนไทรแก้ว (2548)

ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการส่งเสริมงานวิชาการระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ แตกต่างกันไป กล่าวคือโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีการประยุกต์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลไปใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนและบริบทของชุมชนแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
ผู้บริหารควรนำข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ไปใช้ในการบริหารงาน
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาวิจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตการศึกษาอื่นๆ
 - 2.2 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับพุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เฉลิมชัย สมท่า. (2547). การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]
- ชัยอนันต์ สมทวนิช. (2541). Good Governance กับการปฏิรูปการศึกษา – การปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ: [มปท].
- ธนะชัย รัตนไตรแก้ว. (2548). การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เพ็ค.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2547). ประชาสังคม. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์. (2547). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating). กรุงเทพฯ: บริษัท พรีเมียร์ โปร จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). สถานะการศึกษาไทย ปี 2550/2551 “ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพการศึกษาไทย”. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวรรณ ทองคำ. (2545). สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเทพสตรี.